

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 lutego 2021 r. na podstawie art. 59 ust. 3, art. 36, art. 52 i art. 6 ust. 2, art. 7 ust. 1, art. 16. ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2020 roku, poz. 174 z późn. zm.) w zw. z art. 83a ust. 1 i ust. 2 oraz art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 roku, poz. 266 z późn. zmianami) w związku z art. 156 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 roku, poz. 256 z późn. zmianami), Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził nieważność decyzji z dnia 30.04.2020 roku, znak: (...) - PU.402.532.2020, wydanej w przedmiocie podlegania domownika rolnika M. M. (1) W. ubezpieczeniu społecznemu rolników od 01.04.2020 r., z powodu rażącego naruszenia prawa i odmówił ustalenia podlegania M. W. w zakresie ubezpieczenia społecznego rolników od 01.04.2020 r.

W uzasadnieniu decyzji podniesiono w dniu 30.04.2020r. w P. Terenowej KRUS w R. złożone zostały dokumenty przez M. D. (1) do objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników domownika tj. M. W..

Ze złożonej dokumentacji wynika, że cyt. „kuzynka” M. D. (1) od 01.04.2020r. pracuje w gospodarstwie rolnym obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego.

Na podstawie powyższych dokumentów P. wydała w dniu 30.04.2020r. decyzję na mocy której M. W. objęta została przedmiotowym ubezpieczeniem od dnia 01.04.2020r. jako domownik.

Aktualnie w kontekście obowiązujących przepisów prawnych poddano weryfikacji prawidłowość przeprowadzonego postępowania w zakresie dokonanego zgłoszenia do objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników, które zakończyło się wydaniem decyzji w przedmiocie podlegania M. W. ubezpieczeniu społecznemu rolników.

W wyniku wdrożonego postępowania wyjaśniającego i uzupełniającego w sprawie ustalono, że M. W. jest synową siostry M. D. (1) w związku z czym nie zalicza się do grona członków najbliższej rodziny (zstępnych, wstępnych czy ich małżonków). WW . nie prowadzi również z wnioskodawcą wspólnego gospodarstwa domowego, gdyż M. W. zamieszkuje w R., gdzie wspólnie z mężem prowadzi gospodarstwo domowe.

Odległość od miejsca stałego zamieszkania M. W. znajdującego się w R. przy ulicy (...) do gospodarstwa rolnego (...) znajdującego się w W. to około 25 km. Odległości tej nie można uznać za „bliskie sąsiedztwo”, które oznacza zamieszkiwanie na tyle blisko gospodarstwa rolnego, aby w każdej chwili można było przystąpić do wykonywania czynności - pracy, a więc zamieszkiwanie w bezpośrednim sąsiedztwie, kilka domów dalej lub w ostateczności w tej samej wsi. Fakt zamieszkiwania przez panią W. w odległości ponad 25 kilometrów do miejsca zamieszkania M. D. (1), uniemożliwia określenie tego stanu, jako bliskie sąsiedztwo.

W przedmiotowej sprawie nie spełniony został również warunek wykonywania przez domownika stałej pracy w gospodarstwie rolnym, który polega na pewnej systematyczności i co najmniej na gotowości do wykonywania pracy rolnej, gdy jest to niezbędne rolnikowi prowadzącemu gospodarstwo. Ten element dyspozycyjności domownika potwierdza również przedstawiony powyżej wymóg zamieszkania domownika na terenie gospodarstwa lub w pobliżu, czyli w takiej odległości, która umożliwia jak najszybsze dotarcie na teren gospodarstwa, jeżeli zajdzie taka potrzeba i świadczenia na rzecz gospodarstwa przez domownika pracy w wymiarze czasu niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania gospodarstwa rolnego. Powyższą dyspozycyjność wyklucza również fakt, że do pracy w gospodarstwie (...)W. była dowożona przez teścia lub męża samochodem. W okresie objęcia ubezpieczeniem zajmowała się również dwójką dzieci. Tym samym należy uznać, iż pierwotnie organ w sposób nieuprawniony ustalił podleganie M. W. w przedmiocie ubezpieczenia społecznego rolników od 01.04.2020 r., a wydana decyzja objęta była wadą dotyczącą braku prawa M. W. do uznania ją za domownika z uwagi na brak spełnienia przesłanek ustawowych.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł M. D. (1) kwestionując jej prawidłowość. WW wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i uznanie, iż M. W. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników jako domownik od 1.04.2020 r. W uzasadnieniu wskazał iż ww. jako członek rodziny synowa jego siostry w spornym okresie gdy on sam zajmował się schorowanymi rodzicami, a także gdy ze względu na stan własnego zdrowia nie mógł pracować, systematycznie i stale pomagała mu w gospodarstwie rolnym zarówno w obejściu pranie sprzątanie gotowanie jak i pracach w sadzie uprządkowanie gałęzi po przycince, pielenie truskawek, ich zbiór nadto zbiór wiśni, śliwek. Wskazał iż ww. była w pełni dyspozycyjna a codzienny dojazd 25 km nie stał na przeszkodzie systematycznemu wykonywaniu pracy.

/ odwołanie k.3-4/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując stanowisko przyjęte w zaskarżonej decyzji.

/odpowiedź na odwołanie – k. 24 - 27/

Na rozprawie w dniu 20 października 2021 r. wnioskodawca poparł odwołanie, zainteresowana M. W. przyłączyła się do odwołania, a pełnomocnik KRUS wniósł o oddalenie odwołania.

/ stanowisko procesowe stron protokół rozprawy z dnia 20 października 2021 r. 00:01:41 - 00:02:22 /

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Wnioskodawca M. D. (1) jest właścicielem gospodarstwa rolnego o pow. 4,87 ha położonego w W. 123, w ramach którego prowadzi działalność rolniczą. Wyżej wymieniona działalność stanowi dla niego tytuł ubezpieczenia.

/ bezsporne, umowa darowizny k. 4-6 akt KRUS, decyzja o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników k. 15 akt KRUS/

Wnioskodawca mieszkał w swoim gospodarstwie ze schorowanymi wiekowymi rodzicami, którzy pozostawali pod jego opieką.

/ zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 20 października 2021 r. 00:19:55-00:28:19, zeznania zainteresowanej protokół z rozprawy z dnia 20 października 2021 r. 00:04:21 -00:19:55/

M. W. jest synową siostry wnioskodawcy zamieszkuje wraz z mężem i dziećmi (11i 8 lat) ul. (...), R. (...) tj. w odległości około 25 km od gospodarstwa (...). Mąż ww. pracuje w oparciu o umowę o pracę. Ona sama była zatrudniona do lutego 2020 r. kiedy to z uwagi na pandemię jej pracodawca zamknął sklep meblowy.

/ bezsporne, zeznania zainteresowanej protokół z rozprawy z dnia 20 października 2021 r. 00:04:21 -00:19:55/

M. D. (1) w dniu 30.04.2020 r. złożył do KRUS zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego rolników M. W. jako domownika z racji pracy w gospodarstwie rolnym położonym w W. 123, gm. B. od dnia 01.04.2020 r.

/wniosek k.98-99 akt KRUS/.

Odwołujący oprócz zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego rolników, przedłożył wypis z dowodu osobistego M. W., zgodne oświadczenia odwołującego oraz zainteresowanej M. W. z dnia 30.04.2020 r. dotyczące stałego wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym w okresie od 01.04.2020 r., oświadczenie z dnia 30.04.2020 r. M. W. o nieposiadaniu gruntów rolnych na terenie oraz nieposiadania żadnego ubezpieczenia w ZUS.

/ wskazana dokumentacja k. 100-102 akt KRUS/

M. D. (1) zgłosił M. W. do ubezpieczeń jako domownika od 1.04.2020 r. bo nie miała innego tytułu ubezpieczenia.

/ zeznania zainteresowanej protokół z rozprawy z dnia 20 października 2021 r. 00:04:21 -00:19:55/

Na podstawie wyżej wymienionych dokumentów P. Terenowa KRUS w R. z upoważnienia Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w dniu 30.04.2020 r. wydała decyzję na mocy, której stwierdzono podleganie M. W. ubezpieczeniu społecznemu rolników jako domownik od 01.04.2020 r.

/ decyzja k. 103-105 akt KRUS/

W dniu 09.09.2020 r. wpłynęła do P. Terenowej w R. umowa zlecenia M. W. z (...) J. B., M. B. (1), M. B. (2)-ŚWIECZEK, (...) SPÓŁKA CYWILNA z/s w R. wraz z rachunkiem do powyższej umowy dokumentująca okres pracy w okresie 01.08.2020 r. do 31.08.2020 r.

/ wskazane dokumenty k. 118-119akt KRUS/.

W dniu 14.09.2020 r. do P. Terenowej w R. wpłynęła umowa o pracę na czas określony pomiędzy M. W. a Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej (...) s.c. z/s w R. na podstawie, której zatrudniono zainteresowaną na pół etatu, a umowa była zawarta okres od 01.09.2020 r do 31.08.2023 r.

/ umowa k.120 akt KRUS/.

W dniu 14.09.2020 r. pracownik PT KRUS R. (...) specjalista T. W. oświadczyła, że M. W. jest jej synową

/ oświadczenie k. 121 akt KRUS/ .

Niniejsza sprawa została poddana weryfikacji pod kątem obowiązujących przepisów w zakresie prawidłowości przeprowadzonego postępowania zakończonego objęciem ubezpieczeniem społecznym rolników M. W. jako domownika w formie decyzji z dnia 30.04.2020 r.

/ bezsporne/

W dniu 16.09.2020 r. organ rentowy uzyskał od M. D. (1) dodatkowe wyjaśnienia, który oświadczył, że jest osobą samotną oraz schorowaną i zmuszony jest do korzystania z pomocy siostry i jej rodziny. Jak wskazał „[...] synowa mojej siostry po zwolnieniu jej z pracy podjęła decyzje, że będzie mi pomagała w pracy w gospodarstwie, a mnie ta pomoc była bardzo potrzebna” Odwołujący oznajmił, że: M. W. pomagała M. D. (1) przy pielieniu truskawek, przy zbiorze gałęzi po ich obcięciu, przy pierwszych zbiorach truskawek, przy zbiorze wiśni i śliwek. M. W. według odwołującego dojeżdżała kilka razy w tygodniu do jego gospodarstwa rolnego. Z racji faktu iż miejsce zamieszkania M. W. (ul. (...), R. (...)) znajduje się 25 km od gospodarstwa rolnego (...), zainteresowana musiała dojeżdżać samochodem. Odwołujący zeznał, że M. W. po podjęciu pracy pomaga w miarę możliwości. Odwołujący wskazał również, że „w okresie od kwietnia do końca sierpnia zdarzało się, że M. przyjeżdżała z dziećmi”

/ oświadczenie k.106 akt KRUS/.

W dniu 16.09.2020 r. organ rentowy uzyskał oświadczenie od sąsiadki odwołującego-P. J., która wskazała że nie zna dobrze sąsiadów oraz z racji odległości tj. 400 m nie jest w stanie potwierdzić czy ktoś odwołującemu pomaga w gospodarstwie rolnym

/ oświadczenie k. 109 akt KRUS/.

W dniu 16.09.2020 r. organ rentowy skontaktował się z sołtysem (...), który oznajmił, że z uwagi na odległość i położenie gospodarstwa (...) nie wie kto pracował lub pracuje w jego gospodarstwie

/Oświadczenie k. 110 akt KRUS/.

W dniu 18.09.2020 r. organ rentowy uzyskał dodatkowe wyjaśnienia od M. W., która wskazała, że do miesiąca lutego 2020 r. posiadała zatrudnienie. Zainteresowana wskazała, że M. D. (1) jest wujem jej męża, a bratem teściowej. Odwołujący wedle M. W. jest osobą starszą, samotną, który opiekuje się schorowanymi rodzicami w podeszłym wieku. Zainteresowana od lat wspólnie z rodziną pomaga M. D. (1) w gospodarstwie rolnym, ponieważ sam nie jest w stanie podjąć pracy w gospodarstwie rolnym. Po utracie pracy przez M. W., oznajmiła, że pomagała bardzo często tj. „od kwietnia prawie codziennie”. Na gospodarstwo rolne według zainteresowanej woził ją teść z dziećmi, bądź mąż po nocnych zmianach. M. W. wykonywała prace porządkowe, pielęła truskawki i ogród przed siewem warzyw, pomagała przy przechowywaniu jabłek w gospodarstwie rolnym położonym w W. Ponadto M. W. w lipcu (2020 r.) wraz z rodzicami męża i dziećmi pomagała przy zbieraniu wiśni, której zbiory trwały około 3 tygodni. Zainteresowana wskazała również, że jest matką dzieci w wieku 7 i 9 lat i z racji faktu, że mąż pracuje w trybie zmianowym, to ona sprawuje opiekę nad dziećmi. M. W. zabierała dzieci do gospodarstwa rolnego należącego do M. D. (1). Według zainteresowanej jej mąż nie może zajmować się dziećmi bo jego charakter pracy mu na to nie pozwala. W przypadku złej pogody, mąż M. W. zostawał z dziećmi na kilka godzin, a zainteresowana jeździła z teściem do M. D. (1). M. W. zeznała, również że od dawna nosiła się z zamiarem zmiany pracy, bo nie była w stanie pogodzić opieki nad dziećmi oraz obowiązków domowych. Po kilku miesiącach od złożenia CV w grudniu 2019 r. zainteresowana otrzymała umowę zlecenia, która trwała 2 godziny czasem godzinę. M. W. na chwilę obecną (tj. 18.09.2020 r.) pracuje na etatu w „późnych godzinach” co pozwala jej na sprawowanie opieki nad dziećmi i pomaganie M. D. (1)

/ oświadczenie k. 111 akt KRUS/.

W dniu 15.10.2020 r. organ rentowy uzyskał informację z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w S. z dnia 06.10.2020 r., że M. W. w okresie od 04.09.2018 r. do 29.02.2020 r. oraz 01.09.2020 r. do nadal (tj. 06.10.2020 r.) podlegała ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia, zaś w okresie od 01.07.2020 r. do 31.08.2020 r. podlegała ubezpieczeniu społecznemu z tytułu wykonywania umowy zlecenia

/ informacja k.127-130 akt KRUS/ .

Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, organ rentowy na mocy zaskarżonej decyzji z dnia 08.02.2021 r. stwierdził nieważność decyzji ostatecznej z dnia 30.04.2020 r., znak: (...) -DU.402.532.2020 wydanej w przedmiocie podlegania domownika M. W. ubezpieczeniu społecznemu rolników od 01.04.2020 r. z powodu rażącego naruszenia prawa oraz odmówił ustaleniu podlegania w zakresie ubezpieczenia społecznego rolników od 01.04.2020 r.

/ zaskarżona decyzja k. 131-132/.

Zainteresowana M. W. w spornym okresie od 1.04.2020 r. pomagała dorywczo M. D. (1) w gospodarstwie, sprzątała, przygotowywała grządki pod zasiew warzyw na własny użytek, siała, pielęła w tym także truskawki na sprzedaż, robiła porządki w sadzie. Zbierała owoce , przygotowywała je do skupu, do przechowania.

/zeznania zainteresowanej protokół z rozprawy z dnia 20 października 2021 r. 00:04:21 -00:19:55/

Do gospodarstwa rolnego wraz z dziećmi, które z powodu pandemii nie chodziły do szkoły a jedynie przesyłały wykonane zadania M. W. dowoził teść. WW. przyjeżdżała niekiedy cały dzień i wracała tak by dzieci mogły wywiązać się z obowiązków szkolnych – wysłać zadania, coś doczytać.

/zeznania zainteresowanej protokół z rozprawy z dnia 20 października 2021 r. 00:04:21 -00:19:55/

Wnioskodawczyni w gospodarstwie wnioskodawcy pracowała od kwietnia do sierpnia 2020 r. 4-5 dni w tygodniu ok. 4-6 godzin dziennie.

/zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 20 października 2021 r. 00:19:55-00:28:19/

Wnioskodawczyni zwykle pomagała w gospodarstwie wraz ze swoim mężem i swoimi teściami. Przyjeżdżała pomagać zarówno przed spornym okresem jak i w chwili obecnej.

/zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 20 października 2021 r. 00:19:55-00:28:19/

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach KRUS załączonych do akt niniejszej sprawy, które nie były kwestionowane przez żadną ze stron, a Sąd nie znalazł z urzędu żadnych powodów, ażeby tym dokumentów odmówić waloru wiarygodności i wartości dowodowej. Ustalenia w sprawie Sąd poczynił również na podstawie zeznań wnioskodawcy i zainteresowanej. Sąd ocenił je jako wiarygodne jednakże nie wystarczające dla ustalenia iż zainteresowana mogła podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników jako domownik wnioskodawcy.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się nieuzasadnione i jako takie podlega oddaleniu.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było podleganie przez M. W. ubezpieczeniom społecznym rolników jako domownik rolnika – M. D. (2) w okresie od 1.04.2020 r.

W myśl w myśl art. 7 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 266, ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu podlega z mocy ustawy: rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny, domownik rolnika, o którym mowa w pkt 1 jeżeli ten rolnik lub domownik nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo nie ma ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Ubezpieczeniem wypadkowym, chorobowym i macierzyńskim na wniosek obejmuje się innego rolnika lub domownika, jeżeli działalność rolnicza stanowi stałe źródło jego utrzymania, a także osobę, która będąc rolnikiem przeznaczyła grunty prowadzonego gospodarstwa rolnego do zalesienia na zasadach określonych w odrębnych przepisach (ust. 2) .

Natomiast stosownie do art. 16 ust. 1 pkt 1 i 2 w/w ustawy, ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu podlega z mocy ustawy: rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny . Przepisów ust. 1 w/w artykułu nie stosuje się do osoby, która podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub ma ustalone prawo do emerytury lub renty, lub ma ustalone prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych (art. 16 ust. 3 ustawy). Ubezpieczeniem emerytalno-rentowym na wniosek obejmuje się: innego rolnika lub domownika, który podlega ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu w pełnym zakresie, jeżeli złożono wniosek o objęcie go ubezpieczeniem emerytalno-rentowym; (art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy).

Z kolei zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy ilekroć w ustawie jest mowa o: domowniku - rozumie się osobę bliską rolnikowi, która:

- a) ukończyła 16 lat,
- b) pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie,
- c) stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy.

W niniejszej sprawie spornym było, czy zainteresowana w okresie, którego dotyczy zaskarżona decyzja miała status domownika rolnika M. D. (1). Organ rentowy uznał że nie, gdyż wyżej wymieniona nie była ani osobą bliską wnioskodawcy, nie pozostawała z nim w gospodarstwie domowym, nie zamieszkiwała na terenie gospodarstwa ani w jego bliskim sąsiedztwie, nadto nie pracowała stale w gospodarstwie rolnym.

Odnosząc się do powyższego wskazać należy, iż definicji osoby bliskiej nie zawierają przepisy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Pojęcia tego nie wyjaśnia również ustawa o emeryturach i rentach z FUS. Doktryna i orzecznictwo przyjmują natomiast zgodnie, że są to osoby pozostające w faktycznie bliskich stosunkach uczuciowych, w szczególności należy tutaj zaliczyć konkubenta, wychowanka, członków rodziny zastępczej, osobę, z którą łączą bliskie więzi przejawiające się we wspólnym, wieloletnim prowadzeniu gospodarstwa domowego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 5 czerwca 2012 r., III AUa 164/12, OSASz 2013/2/130-141). Za osobę bliską rolnikowi (art. 6 pkt 2 ustawy z 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników) można uznać przede wszystkim osoby zaliczane do członków najbliższej rodziny rolnika, a więc zstępnych (dzieci własne i przysposobione), wstępnych (rodzice) oraz rodzeństwo. Do osób bliskich może być także zaliczona osoba pozostająca w konkubinacie z rolnikiem, a także inna osoba (np. macocha, pasierb czy dziecko przyjęte na wychowanie – także nieformalnie), która z powodu osobistych relacji łączących ją z rolnikiem (podobnych do tych, jakie łączą rodziców i dzieci, rodzeństwo) wykonuje nieodpłatną pracę w gospodarstwie rolnym./ I UK 154/17 - wyrok SN - Izba Pracy z dnia 06-06-2018/Przez osoby bliskie rolnikowi należy rozumieć osoby mające z rolnikiem w trakcie wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym takie więzi osobiste (rodzinne lub quasi rodzinne), które wyjaśniają przyczynę wykonywania pracy na rachunek rolnika, zasadniczo bez wynagrodzenia z tego tytułu. /III AUa 1333/16 - wyrok SA Poznań z dnia 30-05-2017/. Za osoby bliskie uznaje się przede wszystkim osoby zaliczane do członków najbliższej rodziny rolnika, a więc zstępnych (dzieci własne i przysposobione) i ich współmałżonków, wstępnych (rodziców) oraz rodzeństwo. Do osób bliskich może być także zaliczony inny członek rodziny lub powinowaty, jeżeli stan faktyczny wykazuje, że łączy go z rolnikiem bliskie więzi i prowadzi z rolnikiem wspólne gospodarstwo domowe. Za innego członka rodziny może być uznana przede w szczególności osoba, która nie będąc małżonkiem pozostaje z rolnikiem w faktycznym pożyciu, tj. w tzw. konkubinacie, ale także osoba która traktowana jest jak członek rodziny przez samego rolnika jak również domownika. /Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 24 listopada 2015 r. III AUa 990/15 Opublikowano: LEX nr 1950628/

Z kolei "Bliskie sąsiedztwo", o którym mowa w art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 277) oznacza zamieszkiwanie na tyle blisko gospodarstwa rolnego, aby w każdej chwili można było przystąpić do wykonywania czynności - pracy, a więc może to oznaczać zamieszkiwanie w bezpośrednim sąsiedztwie, kilka domów dalej lub w ostateczności w tej samej miejscowości (wsi). Fakt zamieszkiwania przez ubezpieczonego w odległości ponad 15 kilometrów do miejsca zamieszkania rolnika, uniemożliwia określenie tego stanu, jako bliskie sąsiedztwo.

/V U 921/13 - wyrok SO Piotrków Trybunalski z dnia 19-05-2014/

W zakresie przesłanki stałej pracy z kolei wskazać należy, że "stała praca" w gospodarstwie nie zawsze musi polegać na codziennym wykonywaniu czynności rolniczych, gdyż - na przykład ze względu na rodzaj produkcji - niekiedy nie będzie to nawet konieczne. Polega ona jednak na pewnej systematyczności i co najmniej na gotowości do wykonywania pracy rolnej, gdy jest to niezbędne rolnikowi prowadzącemu gospodarstwo. Ten element dyspozycyjności domownika potwierdza również wymóg zamieszkania domownika na terenie gospodarstwa lub w pobliżu, czyli w takiej odległości, która umożliwia jak najszybsze dotarcie na teren gospodarstwa, jeżeli zajdzie taka potrzeba i świadczenia na rzecz gospodarstwa osoby bliskiej pracy w wymiarze czasu niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania gospodarstwa rolnego.

"Stala praca" wymaga pewnego nastawienia psychicznego polegającego na wiązaniu się na określony czas z gospodarstwem rolnym. Pojmowana w ten sposób cecha stałości świadczy o istotnym znaczeniu nastawienia samego domownika do świadczenia na stałe pracy w gospodarstwie rolnym i odpowiadającą temu nastawieniu - niezmiennej możliwości skorzystania z jego pracy przez rolnika prowadzącego gospodarstwo. Stałość pracy w gospodarstwie rolnym wiąże się również z przydzieleniem pewnych zadań. Takie zlecenie oparte jest na zaufaniu do domownika, umożliwiającym rolnikowi zajęcie się w tym samym czasie innymi pracami, mając pewność, że domownik wykona powierzone prace. Pomiędzy domownikiem a rolnikiem wytwarza się więź podobna do relacji powstałych w

wyniku podjęcia zatrudnienia przez pracownika. Bez pomocy domownika rolnik musiałby zatrudnić inną osobę dla prawidłowego funkcjonowania gospodarstwa./I OSK (...) - wyrok NSA (N) z dnia 27-10-2020/

Cecha stałości pracy wymaga istotnego nastawienia psychicznego domownika na stałe świadczenie pracy w gospodarstwie rolnym i odpowiadającej temu nastawieniu możliwości skorzystania z jego pracy przez rolnika prowadzącego to gospodarstwo. Pracy tej nie należy utożsamiać z koniecznością nieustannego, przez cały czas, wykonywania prac w gospodarstwie rolnym jednakże nie jest to tylko incydentalna, drobna pomoc świadczona przez domownika na rzecz rolnika, czyli pomoc, jaką w warunkach wiejskich zwyczajowo udziela się w ramach pomocy rodzinnej osobom prowadzącym gospodarstwo rolne. O stałej pracy w gospodarstwie rolnym można mówić jedynie przy pewnej systematyczności oraz co najmniej gotowości do wykonywania pracy rolnej, gdy jest to niezbędne rolnikowi prowadzącemu gospodarstwo, a nie wyłącznie wówczas, gdy pomoc taką deklaruje domownik. Ten element dyspozycyjności domownika potwierdza również wymóg zamieszkania domownika na terenie gospodarstwa lub w pobliżu, czyli w takiej odległości, która umożliwia jak najszybsze dotarcie na teren gospodarstwa, jeżeli zajdzie taka potrzeba i świadczenia na rzecz gospodarstwa osoby bliskiej pracy w wymiarze czasu niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania gospodarstwa rolnego. (...) SA/Gl 731/16 - wyrok WSA Gliwice z dnia 22-02-2017/

Nie jest wymagane, by domownik poświęcał cały swój czas pracy w gospodarstwie rolnym osoby bliskiej, jak też nie musi czerpać środków utrzymania wyłącznie z tej pracy. O stałości pracy domownika w gospodarstwie rolnym przede wszystkim decyduje zachowanie przez niego gotowości do świadczenia jej na rzecz gospodarstwa osoby bliskiej w wymiarze czasu stosownym do zakładanego przez rolnika prawidłowego funkcjonowania gospodarstwa, zgodnie z jego strukturą, przy uwzględnieniu jego obszaru, liczby pracujących w nim osób oraz używanego sprzętu rolniczego./ (...) SA/Gl 418/16 - wyrok WSA Gliwice z dnia 02-12-2016/

Skoro ustawodawca nie zdecydował się na wprowadzenie definicji pojęcia "stałej pracy", to oczywistym jest, że ocena spełnienia tej przesłanki musi być oparta na obiektywnych kryteriach, a nie subiektywnym przeświadczeniu wnioskodawcy czy też organu prowadzącego postępowanie w danej sprawie. Charakter pomocy świadczonej przez domownika na rzecz rolnika należy więc ustalać indywidualnie i na tle okoliczności konkretnej sprawy analizować, czy udzielaną rolnikowi pomoc można uznać za "stałą pracę" w celu uzyskania określonych uprawnień pracowniczych. Tym samym oceniając, czy praca domownika w gospodarstwie rolnym miała charakter stały, nie można poprzestać jedynie na stwierdzeniu, że osoba bliska rolnikowi mogła wykonywać różne czynności związane z produkcją rolną. Nie chodzi tu bowiem o potencjalne możliwości, lecz realnie i stale świadczoną pracę w gospodarstwie. O możliwości zakwalifikowania przedmiotowej pomocy jako stałej pracy musi więc decydować też zakres pomocy świadczonej przez domownika. Nie ma żadnych racjonalnych przesłanek do tak liberalnego traktowania osób bliskich rolnika, by każdą pomoc domownika w gospodarstwie rolnym bezwzględnie uznawać za stałą pracę w omawianym znaczeniu. Zakres czynności wykonywanych w gospodarstwie rolnym nie może być zatem obojętny dla oceny, czy pomoc ta rzeczywiście może być uznana za stałą pracę w gospodarstwie rolnym. Drobnych czynności, nawet systematycznie wykonywanych w ramach rodzinnego podziału obowiązków oraz innych, ale świadczonych okazjonalnie, nie można kwalifikować jako stałej pracy w gospodarstwie rolnym. O stałej pracy można mówić tylko w przypadku pracy o istotnym znaczeniu dla prowadzonej w gospodarstwie działalności rolniczej. Dlatego też nie każda pomoc udzielana rolnikowi, lecz wyłącznie stała praca w omawianym znaczeniu podlega zaliczeniu do stażu pracowniczego, z którym prawodawca wiąże określone uprawnienia pracownicze, w tym wymierne profity finansowe. /I OSK (...) - wyrok NSA (N) z dnia 03-02-2016 I OSK (...) - wyrok NSA (N) z dnia 19-02-2015/

Obecnie bardziej liberalnie podchodzi się do przesłanki "stałej pracy" i przyjmuje się, że nie należy utożsamiać jej z koniecznością nieustannego, przez cały czas wykonywania prac w gospodarstwie rolnym. W związku z tym ocena "stałości pracy w gospodarstwie rolnym" musi być dokonywana na tle okoliczności konkretnej sprawy. Wystarczające dla uznania pracy domownika w gospodarstwie rolnym za stałą jest wykonywanie w jej przebiegu wszystkich zabiegów agrotechnicznych związanych z prowadzoną produkcją w rozmiarze dyktowanym potrzebami i terminami tych prac oraz używaniem ułatwiającego te prace sprzętu. / (...) SA/Wa 183/14 - wyrok WSA Warszawa z dnia 20-08-2014/

Mając powyższe na uwadze w świetle poczynionych w sprawie ustaleń brak podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji. Po pierwsze wskazać należy, iż jak słusznie uznał organ rentowy brak podstaw do zaliczenia M. W. do grona osób bliskich wnioskodawcy. WW. nie jest członkiem jego najbliższej rodziny. W procesie nie udowodniono również by łączyły ją z wnioskodawcą tak bliskie relacje osobiste, bliskie więzi, które usprawiedliwiałyby stałe nieodpłatne wykonywanie pracy w gospodarstwie rolnym. Poza sporem pozostawało też iż zainteresowana nigdy nie pozostawała z wnioskodawcą we wspólnym gospodarstwie domowym. Tym samym już z uwagi na brak wymaganego ustawą statusu osoby bliskiej prawidłowość zgłoszenia zainteresowanej jako domownika do rolniczego ubezpieczenia społecznego musi zostać zakwestionowana.

Ponadto w ocenie Sądu nawet gdyby w tej materii dojść do wniosków przeciwnych i uznać iż bliski charakter więzi łączących zainteresowaną z M. D. (1) został nieprawidłowo oceniony przez KRUS to i tak brak podstaw do zaliczenia ww. do grona domowników rolnika. Podkreślenia wymaga, iż M. W. nie będąc z wnioskodawcą we wspólnym gospodarstwie domowym nie zamieszkiwała też w bliskim jego sąsiedztwie umożliwiającym w razie potrzeb niezwłoczne podjęcie pracy. Sąd przy tym nie traci z pola widzenia, iż w dobie rozwiniętej komunikacji odległość 25 km od miejsca zamieszkania zainteresowanej do gospodarstwa wnioskodawcy nie może być uznana za znaczną. Niemniej jednak czego nie należy tracić z pola widzenia jej pokonanie wiązało się dla zainteresowanej z określonymi przeszkodami. M. W. sama nie prowadziła samochodu. Jej przyjazd na teren gospodarstwa uzależniony był od współdziałania osób trzecich - jej męża lub teścia. Ponadto ww. niemalże każdorazowo zbierała ze sobą nieletnie dzieci nad którymi sprawowała opiekę. Nie sposób więc uznać, iż w sposób nieskrępowany doraźne niemal natychmiastowo mogła reagować na zaistniałą w gospodarstwie potrzebę pracy. Zatem zdaniem Sądu należy zgodzić się z organem rentowym że i przesłanka bliskiego sąsiedztwa w rozpatrywanym przypadku nie została spełniona.

Wątpliwość Sądu budzi również spełnienie przesłanki stałej pracy. Zainteresowana co prawda i co nie jest kwestionowane pomagała wujowi swojego męża przy prowadzeniu gospodarstwa jednakże powyższej pomocy nie sposób scharakteryzować jako stałą, a co najwyżej jako taką jaką w warunkach wiejskich zwyczajowo udziela się w ramach pomocy rodzinnej osobom prowadzącym gospodarstwo rolne. Podkreślić należy co wynika z zeznań stron iż pomocy tego rodzaju zainteresowana udzielała nie tylko w spornym okresie ale zawsze wraz z rodziną mężem i teściami brała i bierze udział w pracach rolnych gdy zachodzi taka potrzeba. W procesie nie wykazano iż pomoc udzielona w spornym okresie miała inny charakter a to że z uwagi na brak świadczenia pracy przez zainteresowaną była wykonywana w większym wymiarze nie zmienia wskazanej oceny. Z uwagi na odległość od gospodarstwa w jakiej zainteresowana zamieszkiwała, sposób dojazdu sprawowanie opieki nad nieletnimi dziećmi nie sposób uznać też, iż ww. była zawsze dyspozycyjna była zawsze co najmniej w gotowości do wykonywania pracy rolnej, gdy było to niezbędne rolnikowi prowadzącemu gospodarstwo. Tym samym charakter pracy wykonywanej przez zainteresowaną uznać należy za doraźny, nie systematyczny w znaczeniu stricte determinowany potrzebami rolnika bez względu na deklarację, możliwość pomocy ze strony zainteresowanej. W ocenie Sądu w rozpatrywanym przypadku nie można też mówić o istotnym znaczeniu pracy wykonywanej przez zainteresowaną dla prowadzonej w gospodarstwie działalności rolniczej. Nie można uznać by praca ta była niezbędna nieodzowna dla całego procesu produkcji rolnej w gospodarstwie wnioskodawcy. Wyżej wymieniony co prawda z uwagi na stan zdrowia i fakt sprawowania opieki nad rodzicami potrzebował pomocy w pracy w gospodarstwie jednakże brak podstaw do uznania iż gospodarstwo to by nie funkcjonowało działalność rolnicza i wykonywanie w jej przebiegu wszystkich zabiegów agrotechnicznych związanych z prowadzoną produkcją w rozmiarze dyktowanym potrzebami i terminami tych prac byłoby niewykonywalne gdyby nie praca zainteresowanej. Podkreślić nadto należy że zainteresowana podobnie jak inni pomagający w gospodarstwie wnioskodawcy wykonywała drobne czynności prowadziła przydomowy warzywnik brała udział w zbiorze owoców pielęła truskawki usuwała gałęzie z sadu. To zaś należy traktować jako incydentalną drobną pomoc świadczoną na rzecz rolnika.

W ocenie Sądu nie zostały zatem spełnione przesłanki pozwalające na uznanie zainteresowanej za domownika rolnika i uprawniające do objęcia jej ubezpieczeniem społecznym rolników od 1.04.2020 r. W kontekście powyższego uprawnionym jest też twierdzenie iż wnioskodawca wprowadził KRUS w błąd podając w zgłoszeniu do ubezpieczeń iż zainteresowana jest domownikiem rolnika.

Mając powyższe na uwadze podnieść należy, że w świetle poglądu wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 czerwca 2016 r. w sprawie II UK 279/15, tytuł ubezpieczenia społecznego rolników (obowiązkowy i dobrowolny) powstaje z mocy ustawy (art. 7 oraz art. 16 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników), więc decyzje dotyczące objęcia określonym ubezpieczeniem społecznym mają charakter deklaracyjny. Ich wydanie wywołuje zatem określony w nich skutek w czasie, co prowadzi do powstania gwarancyjnego stosunku prawnego, w trakcie którego podmiot decyzji staje się podmiotem praw i obowiązków w zakresie ubezpieczenia społecznego. Wątpliwości do co mocy wiążącej decyzji błędnie potwierdzającej fakt pozostawania przez jej podmiot w ubezpieczeniu zostały rozstrzygnięte na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych przez przyjęcie jako najwłaściwszego poglądu, że decyzje takie oddziałują do czasu jej uchylecia, które następuje ex nunc (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2005 r., III UK 28/05, OSNP 2005 Nr 23, poz. 380, z dnia 23 lutego 2010 r., II UK 187/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 216 oraz głosę K. Ślęzaka do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 lutego 2005 r., III AUa 307/04, OSP 2005 Nr 10, poz. 122). W związku tym, że przytoczony pogląd został dodatkowo uzasadniony koniecznością poszanowania ogólnej zasady pogłębiania zaufania obywateli do organów państwa, wyrażonej w art. 8 k.p.a., odpowiednio stosowanej na podstawie art. 52 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z art. 123, trafnie dostrzeżono w doktrynie, że nie może być transponowany na przypadki, w których osoba bezpodstawnie objęta ubezpieczeniem nie może powoływać się na tego rodzaju zaufanie. Chodzi o wypadki ujawnienia podstępnego wprowadzenia w błąd instytucji ubezpieczeniowej w fazie obejmowania jej ubezpieczeniem. Prowadzi to do konkluzji, że błędna decyzja organu rentowego, wydana w takich okolicznościach, nie powoduje powstania gwarancyjnego stosunku ubezpieczenia społecznego (por. głosę J. Jankowiaka do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2005 r., III UK 28/05, OSP 2006 Nr 5, poz. 60 oraz także K. Ślęzaka do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 lutego 2005 r., III AUa 307/04). W takich wypadkach usunięcie skutków decyzji powinno nastąpić od chwili błędnego stwierdzenia istnienia tytułu ubezpieczenia, czyli ex tunc (legalis nr 1471863).

Ostatecznie zatem zaskarżoną decyzją z 8 lutego 2021 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego słusznie stwierdził nieważność decyzji z dnia 30.04.2020 r. i odmówił ustalenia podlegania M. W. w zakresie ubezpieczenia społecznego rolników od 1.04.2020 r. tj od chwili błędnego stwierdzenia istnienia tytułu ubezpieczenia.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy odwołanie wnioskodawcy jako bezzasadne oddalił, o czym orzeczono na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w wyroku.

Zarządzenie: odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć KRUS.

J.L.